

Tornio

TORNION VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTASUUNNITELMA 2023–2024

OPPIMISEN POLULLA TORNIOSSA

LAPSUUDEN ITSEISARVO
- JOKAINEN LAPSI HUOMIOIDAAN OMANA ITSENÄÄN
- LAPSI SAA KEHITYÄ OMASSA TAHDISSA HÄNELLE ASETETUISSA TAVOITTEISSA AIKUISEN TUKEMANA

IHMISENÄ KASVAMINEN
- POSITIIVINEN MINÄKUVA JA TERVE ITSETUNTO RAKENTUVAT KANNUSTAVASSA JA HYVÄKSYVÄSSÄ YMPÄRISTÖSSÄ
- KIUSAAMISTA EI HYVÄKSYTÄ JA SIIHEN PUUTUTAAN

LAPSEN OIKEUDET
- LAPSELLA ON OIKEUS OLLA OMA ITSENSÄ JA TOIMIA ITSELLEEN OMINAISELLA TAVALLA
- LAPSELLA ON MAHDOLLISUUS OSALLISTUA TOIMINNAN SUUNNITTELUUN JA TULLA KUULLUKSI

YHDENVERTAISUUS, TASA-ARVO
- LAPSELLA ON MAHDOLLISUUS KEHITTÄÄ TAITOJAAN JA TEHDÄ VALINTOJA TAUSTASTAAN RIIPPUMATTA
- LUOMME MONINAISUUTTA KUNNIOITTAVAN ILMAPIIRIN

PERHEIDEN MONIMUOTOISUUS
- JOKAINEN ON TASA-ARVOINEN LÄHTÖKOHDISTAAN HUOLIMATTA
- LAPSELLE PERHE ON ARVOKKAIN
- LAPSISTA JA HEIDÄN PERHEISTÄÄN PUHUTAAN KUNNIOITTAVASTI

TERVEELLINEN JA KESTÄVÄ ELÄMÄNTAPA
- OHJAAMME JA KANNUSTAMME LAPSIA EKOLOGISIIN RATKAISUIHIN
- KESKUSTELEMME TERVEELLISISTÄ ELÄMÄNTAVOISTA

SISÄLLYS

I YLEISTÄ

Tornion varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus

Tornion varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta

Työtavat ja oppimisympäristöt

- Leikki
- Liikunta
- Oppimisympäristöt

Tunnetaidot

Lapsen tuki

Arviointi ja kehittäminen

Dokumentointi ja viestintä

II PAINOTETTAVAT ASIAT

Lasten osallisuus

Huoltajien osallisuus

Ryhmävasu

Projektityöskentely

III LIITTEET

1. Varhaiskasvatuksen pedagoginen ja arvioinnin vuosikello
2. Tuen polku varhaiskasvatuksessa
3. Yleisen tuen arviointitaulukko
4. Tiimit ja tiimipalaveri, tiimipalaverikello

I YLEISTÄ

VARHAISKASVATUKSEN TOIMINTA-AJATUS

Tornion kaupungin toiminta-ajatus on ”Me olemme elämäsi kumppani ja kotikaupunki.” Varhaiskasvatuksessa tämä tarkoittaa, että kaupunki palveluineen kulkee perheiden rinnalla läpi elämän ja tukee lasten ja huoltajien hyvinvointia. Tornion varhaiskasvatuksen arvot perustuvat valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin vuodelta 2022 sekä Tornion kaupungin strategiassa oleviin toimintaperiaatteisiin, joita ovat rohkeus, turvallisuus ja kestävyys.

ROHKEUS

ARVIOIMME JA KEHITÄMME TOIMINTAA, PEDAGOGIIKKAJA OPPIMISYMPÄRISTÖJÄ LUOVASTI JA KOKEILUNHALUISESTI. EDISTÄMME AMMATILLISTA OPPIMISTA JA OSAAMISEN JAKAMISTA TYÖYHTEISÖSSÄ.

TURVALLISUUS

VAHVISTAMME TURVALLISTA JA SUJUVAA ARKEA. TURVAAMME AMMATTITAITOISEN JA PYSYVÄN VARHAISKASVATUSHENKILÖSTÖN.

INKLUSIIVISUUS

TUEMME JOKAISEN LAPSEN OSALLISUUTTA VARHAISKASVATUKSEN ARJESSA. LISÄÄMME HUOLTAJIEN OSALLISUUTTA VARHAISKASVATUKSEN TOIMINNAN SUUNNITTELUSSA, TOTEUTUKSESSA, ARVIOINNISSA JA KEHITTÄMISESSÄ.

KESTÄVYYS

NOUDATAMME KESTÄVÄN ELÄMÄNTAVAN PERIAATTEITA, OHJAAMME LAPSLIA TERVEYTTÄ JA HYVINVOINTIA EDISTÄVIIN ELÄMÄNTAPOIHIN.

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laadinta 1.6.2023 alkaen

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on työkalu varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään järjestelmällisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään varhaiskasvatuksessa työskentelevien aikuisten toimintatapoja. Lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnassa ja sen sisällössä tulee kiinnittää huomiota lasten oikeuteen vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsille tulee varata mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Myös huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi.

OPH:n sivuilta löytyy sivusto aiheeseen liittyen.

Kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelman laadinta toimintavuoden aikana

Henkilöstöllä on keskeinen rooli joka päivä lasten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen harjoittelun ja kehittymisen tukemisessa. Tunnesäätelyn kehittymistä tuetaan, ja lapsia opetetaan tunnistamaan ja ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti. Lapsia ohjataan yksilöinä ja ryhmänä ottamaan vastuuta omasta käyttäytymisestään ja siitä, että ryhmässä ei kiusata tai syrjitä, tai aiheuteta vaaraa muille. Lasten vertaissuhteiden kehittymistä tuetaan. Turvallisuus varmistetaan henkilöstön läsnäololla ja ohjauksella eri tilanteissa, ja kaikissa lapsiryhmissä. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti lasten iän ja kehityksen mukaisesti.

OPH:n sivuilta löytyy sivusto aiheeseen liittyen.

Toimintasuunnitelman päivityksestä on vastannut Minna Onkalo.

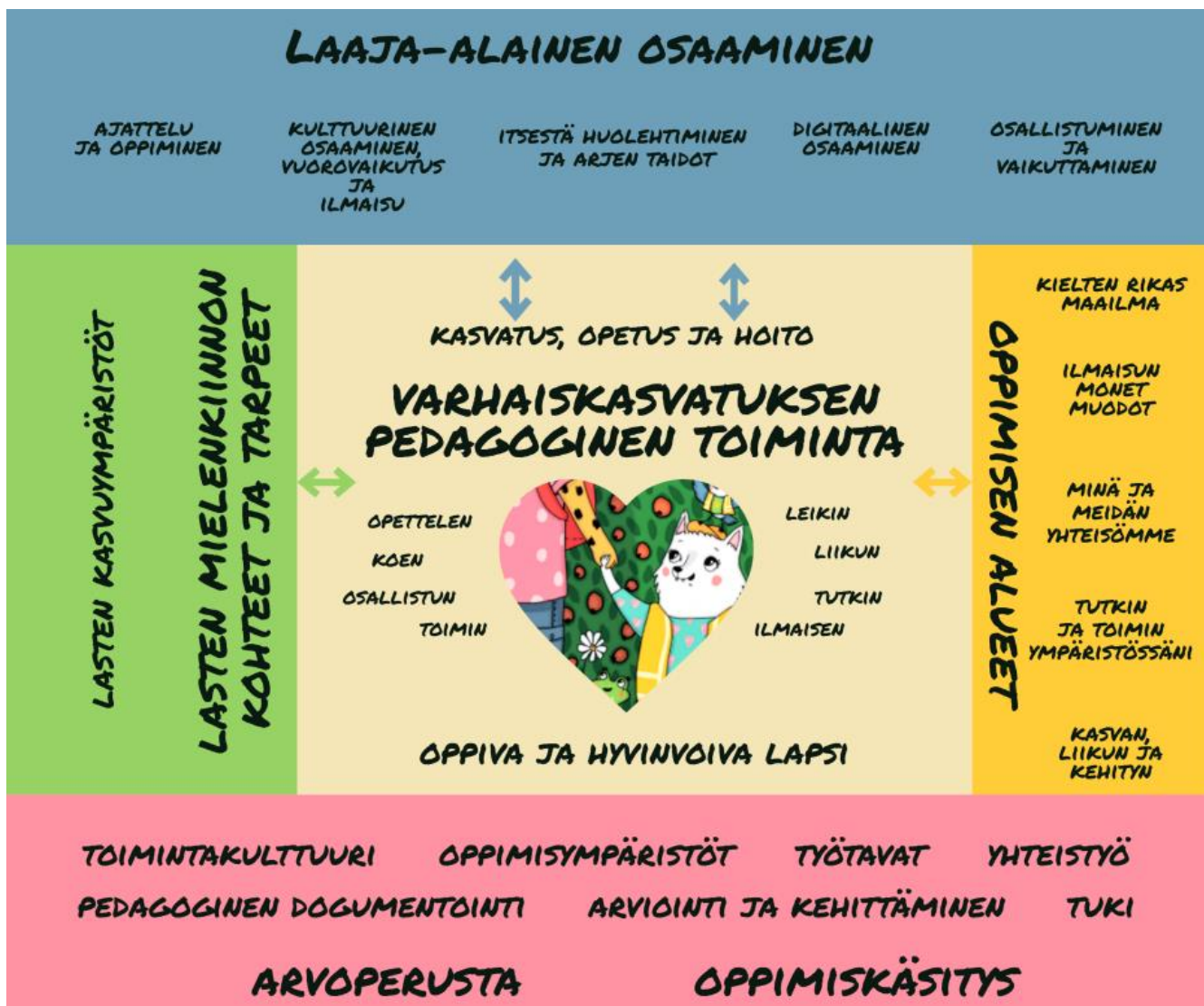
Työryhmässä Raisa Niskala ja Paula Rautio.

Asiantuntijajäsenenä varhaiskasvatuksen opettajatiimit, varhaiskasvatuksen erityisopettajat ja vakatiimiläiset

Kuvitus Giannetta Porta www.olipahantaas.fi

Graafinen suunnittelu Raisa Niskala

PEDAGOGINEN TOIMINTA

Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksessa luodaan pohjaa lasten laaja-alaiselle osaamiselle. Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia.

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän.

Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuus toteutuu kokopäiväpedagogiikkana, jossa kaikki päivän tilanteet ovat tärkeitä ja mahdollistavat lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen sekä hyvinvoinnin. Henkilöstöllä tulee olla herkkyyttä tunnistaa arjen tilanteista mahdollisuudet näihin. Siirtymätilanteissa voidaan käyttää pedagogiikkaa apuna esim. leikkien, laulujen, lorujen ja liikkumisen avulla. Ulkoilun hyödyntäminen pedagogisena tilana on meillä vähäisessä käytössä, mutta tulemme kiinnittämään tähän huomiota tulevaisuudessa.

Pienryhmissä toimiminen on meillä keskeinen työtapana. Ryhmät muodostetaan pedagogisiin perusteisiin joustavasti vastaamaan lapsen ja lapsiryhmän tarpeita. Pedagogisina perusteina käytetään muun muassa lapsen ikää, mielenkiinnon kohteita, vasuista nousevia tarpeita jne.

Kehitämme toimintakulttuuria inklusion periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.

TYÖTAVAT JA OPPIMISYMPÄRISTÖT

LEIKKI

- Tarjoamme kaikille lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin.
- Leikki käynnistyy lapsen tai lasten kehittämästä leikki-ideasta.
- Leikissä lapsi käy läpi kokemuksiaan ja omia kiinnostuksen kohteitaan.
- Hän harjoittelee leikin avulla vuorovaikutustaitoja. Tehtävänä on tukea lapsen vuorovaikutustaitojen kehittymistä
- Ymmärrämme leikin arvon ja merkityksen lapselle ja tehtävänä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti.
- Jotta jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti, toimimme aktiivisesti käyttäen esim. leikinvalintatauluja ja jakamalla lapsia tarvittaessa leikkiryhmiin.
- Lapset ja huoltajat otetaan mukaan ideoimaan, suunnittelemaan ja rakentamaan leikin oppimisympäristöjä.

Henkilöstön sensitiivisyys ja eri roolit:

- Osallistumme leikkiin eri roolien kautta; leikin aloittaja, kanssaleikkijä, leikin kehittäjä, leikin ylläpitäjä jne. riippuen lapsen ikätasosta ja taidoista. Tuemme lasten leikkiin pääsemistä ja leikissä pysymistä. Toteutamme rooleja myös ulkona.
- Tartumme lasten leikki-ideoihin ja huomioimme leikkillisyyden esim. siirtymätilanteissa.
- Uudistamme, muokkaamme ja kehitämme havaintojen perusteella leikkiympäristöjä yhdessä lasten kanssa. Tuomme uusia kiinnostavia esineitä ja materiaaleja leikkiin. Kiinnitämme huomiota myös ulkoleikkiympäristöihin.
- Liitämme lasten leikki-ideaan ohjattua toimintaa, kuten lauluja ja tarinoita, retkiä sekä ilmaisun monia muotoja, jotka kehittävät leikkiprosessia eteenpäin.
- Leikin havainnointi ja dokumentointi
- Havainnoimme lasten leikkiä ja dokumentoimme sitä säännöllisesti. Tiimeissä sovitaan miten nämä tapahtuvat (ks. dokumentointi ja viestintä- osio)
- Pitkäkestoinen leikin toteutuminen:
- Mahdollistamme ajan ja paikan leikille.
- Ennakoimme, (esim. tietimerin avulla) jotta lapsella on mahdollisuus leikkiä leikki loppuun, tiettyyn vaiheeseen tai se voidaan johdatella uuteen ympäristöön.
- Mietimme, miten ulkopuoliset asiat (esim. siistijät, aikataulut, tilat) vaikuttavat lasten leikkimiseen.

LIIKUNTA

Lapsella on oikeus olla ja toimia kuin lapsi eli leikkiä, liikkua ja tutustua asioihin – koko kehon avulla. Tornion varhaiskasvatus on mukana valtakunnallisessa Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelmassa, jonka tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle lapselle liikkumisen ilo sekä riittävä päivittäinen fyysinen aktiivisuus, joka tukee lapsen kokonaisvaltaista kasvua ja kehitystä. Jokaisessa yksikössä on käytössä varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset, jotka löytyvät Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä- julkaisusta (löytyy Liikkuva varhaiskasvatus -sivustolta). Tornion varhaiskasvatuksessa toimii myös liikuntakoordinaattori.

- Teemme nykytilan kartoitus -arvioinnin toimintavuosittain, jonka pohjalta valitsemme yksikön kehitettävän kohteen.
- Huolehdimme että lapsen liikkuminen on sisäänrakennettuna hoitopäivään, osana tavallista arkea.
- Jokaisessa yksikössä on nimetty liikuntavastaava. Liikuntavastaavan tehtävänä on pitää yllä liikunnallisuutta ja jakaa tietoa liikunnasta. Liikuntavastaavat kokoontuvat vähintään 4 kertaa toimintavuoden aikana liikuntakoordinaattorin johdolla suunnittelemaan yksiköiden liikuntatoimintaa ja laatimaan ehdotuksia toteuttamisesta.

- Hyödynnämme varhaiskasvatuksen liikuntakoordinaattori Marja Tiluksen ammattitaitoa päiväkodin ja yksittäisten ryhmien liikkumisen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Marjan rooli on toimia tukena ideoinnissa ja toteuttamisessa, vetovastuu on päiväkodin työntekijöillä.
- Teemme yhteistyötä huoltajien kanssa, lisäämme lasten ja vanhempien osallisuutta toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa, esim. yhteiset toiminnalliset vanhempainillat, tarjoamalla päiväkodin sisäliikunta- ja ulkotiloja perheiden käyttöön (iltavillit).
- Teemme yhteistyötä 3. sektorin toimijoiden kanssa.
- Yksiköissä sovitaan, miten lisätään ulkoilujen aikaista liikkumista sopimalla vuorot, milloin kukin ryhmä on vastuussa esim. viikon ajan ulkotoiminnan ohjatusta liikkumisesta. Päiväkotiin voi myös ottaa käyttöön pihaleikkipussin, josta voi poimia helposti valmiita ideoita lasten liikuttamiseen ulkona.
- Tuemme liikuntamyönteistä kulttuuria huolehtimalla myös omasta työhyvinvoinnista.

OPPIMISYMPÄRISTÖT

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Ergonomia, ekologisuus, viihtyisyys ja esteettömyys sekä tilojen valaistus ja akustiikka, sisäilman laatu ja siisteys otetaan huomioon oppimisympäristöjä rakennettaessa ja kehitettäessä. Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon.

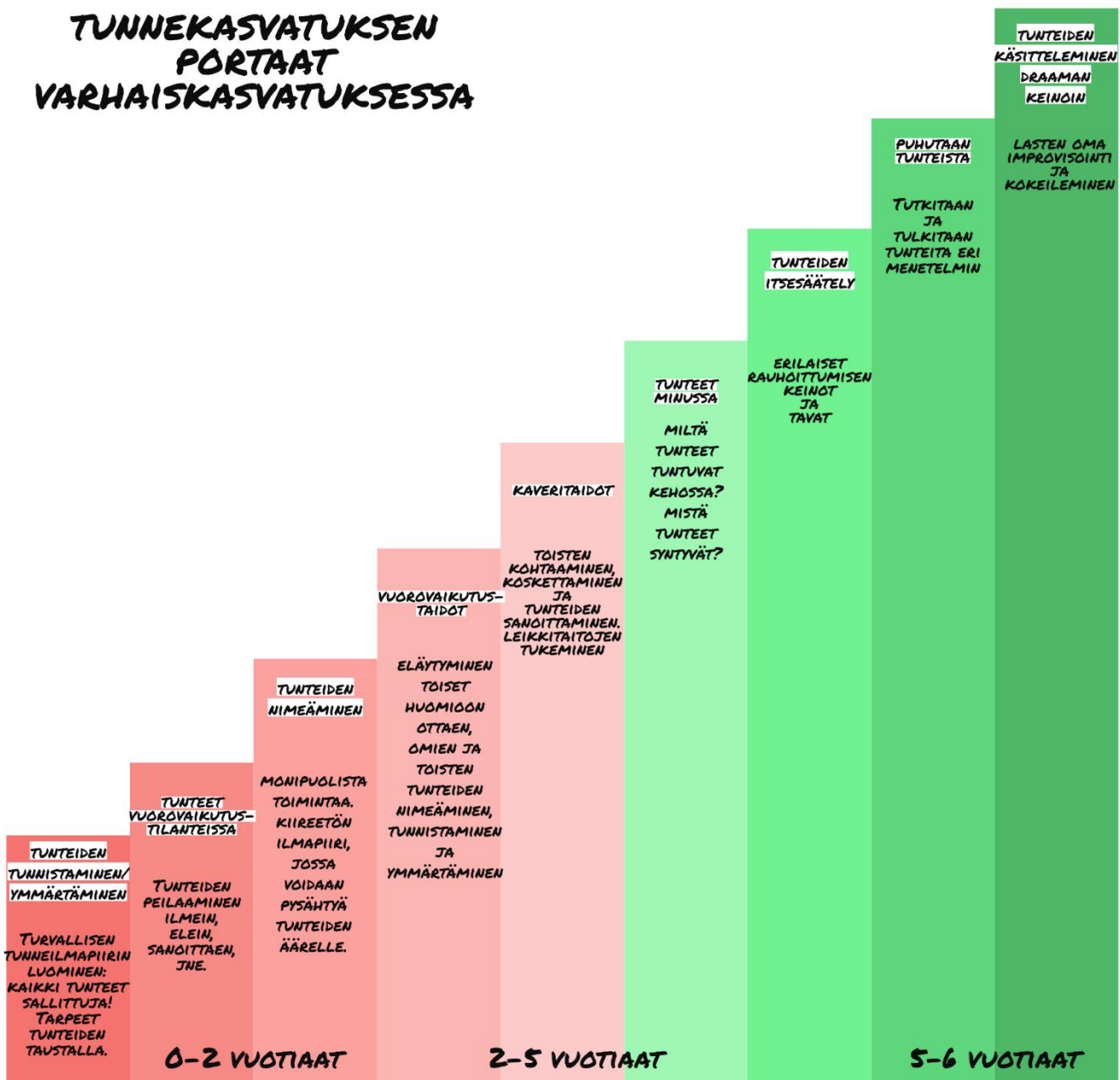
Leikki- ja oppimisympäristöt ovat lapsia varten. Hyvä oppimisympäristö auttaa käynnistämään leikkejä ja toimimaan yhdessä. Oppimisympäristössä on tarjoutuvia lasten leikin virittämiseksi, esim. leluja ja roolivaatteita on lasten ulottuvilla. Oppimisympäristöjä suunnitellaan ja kehitetään siten, että ne vahvistavat yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Oppimisympäristöissä edistetään lasten kielellistä kehitystä ja kielitietoisuutta sekä tuodaan näkyväksi kulttuurista moninaisuutta. Teknologia on osa monipuolista ja lasta osallistavaa oppimisympäristöä. Varhaiskasvatuksessa käytetään digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä tarkoituksenmukaisella tavalla.

- Rakennamme ja muokkaamme oppimisympäristöjä innostaviksi ja tutkimaan kannustaviksi lasten kiinnostusten ja ryhmän tarpeiden pohjalta.
- Arvioimme ympäristöjä säännöllisesti ja niistä pidetään huolta yhdessä lasten kanssa.
- Toiminnassa hyödynnämme ulko- ja lähiympäristöjä. Käymme esimerkiksi lähimetsissä, puistoissa, kirjastossa, museoissa ja lähiliikuntapaikoissa.
- Oppimisympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen, ylläpitoon ja arviointiin sitoutuu koko tiimi. Otamme myös lapset ja huoltajat mukaan ympäristöjen suunnitteluun, rakentamiseen ja arviointiin.

TUNNETAIDOT

Tunnekasvatus on yksi tärkeimmistä työkaluista, jonka kautta pyrimme vaikuttamaan kokonaisvaltaisesti lapsen sosioemotionaalisten taitojen tukemiseen varhaiskasvatuksessa. Tunnekasvatuksen portaiden kautta tarkastelemme tunnekasvatuksen tasoja jokaisessa varhaiskasvatuksen ryhmässä ja seuraamme tunnekasvatuksen kehittymistä toimintakauden aikana.

TUNNEKASVATUKSEN PORTAAT VARHAISKASVATUKSESSA

Tunnekasvatuksen portaiden laatimisen taustalla on käytetty Ruler-mallia (Köngäs 2019, 54, Wiman 2022,117), jonka mukaan tunnekasvatusta voidaan tarkastella viidestä eri tasosta:

1. Tunteiden havaitseminen ja tunnistaminen

- Tärkeä taito jo itsessään, lapsen havainnointi ja tunteiden mahdollisimman oikea tulkinta ensiarvoisen tärkeää, kun pyrimme edistämään lapsen tunneälyn kehittymistä
- Autamme lasta havaitsemaan tunteen synnyin hänen kehossaan esim. kysymysten, kuvailun tai pohdinnan kautta. Autamme lasta huomaamaan tunteita myös muissa lapsissa esim. tunteita ja tunnetiloja nimeämällä, kuvailemalla
- Kerromme lapsille omista tunteistamme

2. Tunteiden ilmaiseminen

- Tunteiden ilmaisulla tavoitellaan monipuolista, hyväksyttävää sekä muita kunnioittavaa tapaa tuoda esille ja ilmaista omia tunteita.
- Tämä edellyttää meiltä tukea, mallinnusta, ohjausta, harjoittelua, pohdintaa, keskustelua, itsetutkiskelua, myötätuntoa ja ymmärrystä sekä uuden oppimista yritysten ja erehdysten kautta.
- Suunnitelmallinen ja tavoitteellinen tunnekasvatus tukee pitkäjänteistä toimintaa. Ratkomme tilanteita pääsääntöisesti turvallisen ja tutun kaavan mukaan, jolloin lapsi oppii sekä omien kokemusten kautta että muita havainnoimalla, miten omien tunteiden kanssa tulee toimeen, miten tunteita voi ilmaista, miten muita tulee kohdella ja miksi hänellä ja hänen tunteillaan on merkitystä.

3. Tunteiden ymmärtäminen

- Tunteiden ymmärtämisellä tavoitellaan ymmärrystä omien tunteiden syistä ja siitä, että tilanteet voivat saada aikaan eri ihmisissä erilaisia tunteita. Kun lapsi huomaa, että hänen tekemisillään ja tunteillaan on vaikutusta muihin ihmisiin, tunteiden ymmärtäminen kehittyy.
- Ohjaamme lapsia tunnistamaan, havaitsemaan ja ymmärtämään, millaisia ajatuksia ja millaista käyttäytymistä tunteet saavat lapsissa aikaan.

4. Tunteiden sanoittaminen

- Tunteita sanoittamalla sanomme ääneen sen, mitä itse koemme tai toinen ihminen mielestämme kokee.
- Tunteiden sanoittaminen edellyttää tilanteeseen rauhoittumista, tunteiden tai tunnetilojen havaitsemista, empaattista asennoitumista, eläytymistä toisen asemaan ja riittävästi sopivia tunnesanoja.
- Sanoitamme lapsille itse tunnetta, ei lasta, esim. sinä tunnet... tai minusta tuntuu, että sinua suututtaa, koska..., ei sinä olet. Tämä antaa lapselle tunteen, että häntä ymmärretään ja hän ei ole yhtä kuin tunteensa.

5. Tunteiden säateleminen

- Tunteiden säatelemisellä tavoitellaan kykyä näyttää ja lisätä myönteisiä tunteita ja kanavoidsa haastavia tunteita niin, että ne eivät muutu vahingoittaviksi.
- Tunteiden säätely edellyttää tunteiden aitoa ymmärtämistä ja hyväksyntää, jotta lapsi oppii tunnistamaan, ymmärtämään ja säatelemään tunteita tavalla, joka tukee hänen hyvinvointiaan.
- Ristiriitatilanteita ratkomme sensitiivisesti ja lapsen tunteita kannatellen. Tilanteet käymme läpi ryhmän edessä avoimesti ja myötätuntoisesti ratkoen, ilman häpeää ja syyllistämistä. Huomioimme, että anteeksipyyttäminen edellyttää sellaisia taitoja, joita lapsi ei vielä välttämättä hallitse. Silloin aikuinen voi pyytää anteeksi lapsen puolesta ja viestittää toiselle lapselle, että teko ei ollut hyväksytty. Huomioimme myös, että anteeksi voi pyytää monella tapaa, esim. teon kautta (halaaminen).
- Positiivinen vuorovaikutus ja kasvattajien kiireetön läsnäolo vahvistaa lapsen ja henkilöstön välistä suhdetta.
- Ilo, huumori ja positiivinen asenne ovat joka päivä läsnä.
- Puhumme lapsille kannustavasti ja tuomme hänen vahvuutensa esiin sanoin ja teoin.
- Tunnistamme, nimeämme ja sanoitamme lapsen tunnetta tai tunnetilaa, osoitamme myötätuntoa sanoin, elein ja äänenpainoin – pohdimme, mikä tarve tai tarvetila lapsen käytöksen ja tunteen takana on – etsimme keinoja, miten auttaa, tukea ja/tai lohduttaa lasta, kerromme lapselle, että tunteita tulee ja menee, ja kohta helpottaa.
- Tunnetaitoihin liittyvä Maiju Sanaksenahon hankeraportti numero 4 löytyy Väylästä varhaiskasvatuksen asiakirja-arkistosta.

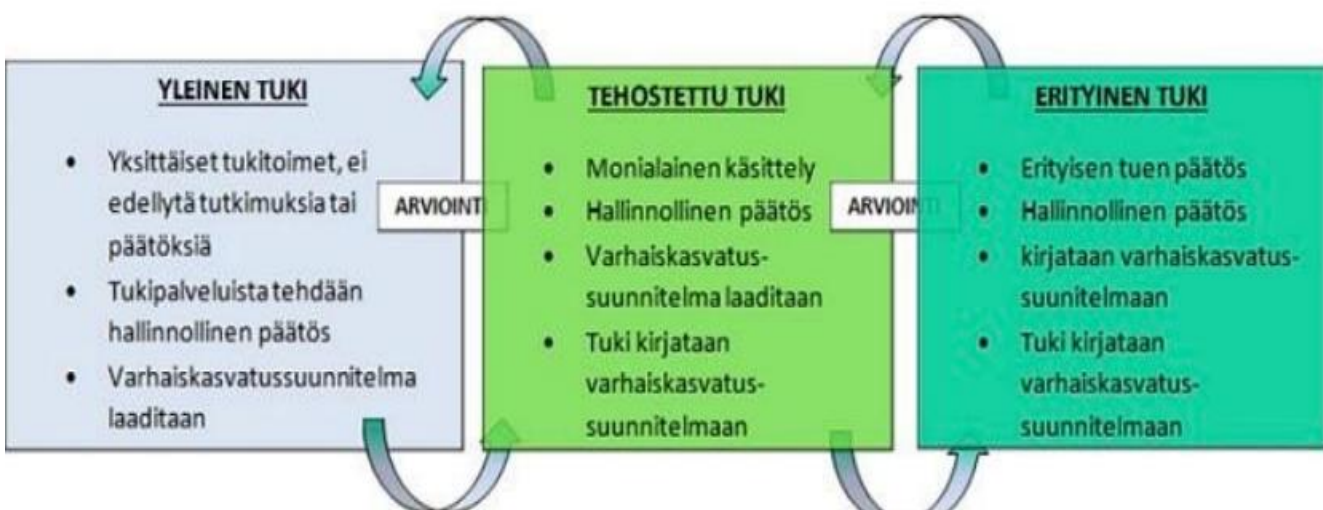
Tunnekasvatuksen portaissa on huomioitu myös TunTuVa-hankkeen 4T-mallin toteuttaminen varhaiskasvatuksessa.

LAPSEN TUKI

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty. Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet.

- Huolehdimme siitä, että jokainen lapsi kokee itsensä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä.
- Kannustamme lasta ja annamme hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin
- Tuemme lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.
- Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Tehostetusta ja erityisestä tuesta tehdään hallintopäätös, jonka tekee päiväkodinjohtaja yhdessä lapsen ryhmän varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa. Tehostetun tuen hallintopäätöksen hyväksyy päiväkodinjohtaja, erityisen tuen hallintopäätöksen varhaiskasvatuspäällikkö. Päätös liitetään lapsen Daisyssä olevaan varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Tuen tarpeen arviointi, tuen antaminen sekä toimintakulttuurin ja toimintatapojen kehittäminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan. Toimintakulttuuria arvioitaessa voidaan käyttää hyväksi liitteenä 3 olevaa yleisen tuen arviointitaulukkoa. Hyvä yleisen tuen taso vähentää tarvetta tehostettuun ja erityiseen tukeen.
- Opetushallituksen sivuilta löytyy materiaaleja lapsen tuesta.
- Jokaisesta päiväkodista löytyy Siihen pitää olla vasittu työkalu – opas tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen tueksi.
- Lapsella on myös tarvittaessa oikeus S2 -opetukseen, josta on seutukunnallinen opas jokaisessa päiväkodissa.
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajien laatima Kolmitasoinen tuki varhaiskasvatuksessa löytyy Väylästä varhaiskasvatuksen asiakirja-arkistosta.

Esimerkkejä erilaisista tuen muodoista

PEDAGOGINEN	RAKENTEELLINEN	HOIDOLLINEN
<ul style="list-style-type: none"> • Visuaalinen tuki esim. <ul style="list-style-type: none"> ○ kuvallinen päiväjärjestys, selkeä struktuuri ○ toiminnanohjauskuvat (ensin, sitten, sen jälkeen) ○ leikinohjauskuvat ○ liikennevalot • Oppimisympäristön muutokset esim. <ul style="list-style-type: none"> ○ joustava ryhmittely (pienryhmät) ○ ympäristön selkiyttäminen ○ Apuvälineet esim. Time <u>Timer</u>, aktiivisyys, keskittymisvälineet, painotyyny • Vaihtoehtoiset kommunikaatiomenetelmät käytössä säännöllisesti esim. <ul style="list-style-type: none"> ○ tukiviittomat ○ henkilökohtainen kuvallinen tuki 	<ul style="list-style-type: none"> • Mahdollinen henkilöstön lisäresurssi • Ryhmän koon/rakenteen huomiointi • Henkilöstön erityispedagogisen osaamisen vahvistaminen • Tulkitsemis- ja avustamispalvelut • Erityisopetus tai varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatiotuki <ul style="list-style-type: none"> ○ Samanaikaisopetus, pienryhmätoiminta ja yksilöohjaus 	<ul style="list-style-type: none"> • Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet <ul style="list-style-type: none"> ○ Pitkäaikaissairauksien hoitoon, lääkitykseen, ruokavalioon ja liikkumiseen liittyvät avustamisen tarpeet ja apuvälineet ○ Esteettömyys huomioidaan • Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon asiantuntijoiden kanssa • Lapsen lääke- tai sairaudenhoito <ul style="list-style-type: none"> ○ Lääkehoito-suunnitelma

ARVIOINTI JA KEHITTÄMINEN

Varhaiskasvatuksen toiminnan arviointi tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Arvioinnin perusteeksi olemme nostaneet toimintavuonna 2023–2024 Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvin) varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset-julkaisusta indikaattorin, jota arvioidaan Valssi-arviointijärjestelmän avulla.

Varhaiskasvatuksen arviointia toteutetaan läpileikkaavasti joka tasolla alkaen yksittäisestä lapsesta ja perheestä ja edeten varhaiskasvatuksen arviointiryhmään. Tornion varhaiskasvatukseen on laadittu henkilöstölle yhteinen vuosikello pedagogiikkaan ja arviointiin sekä esihenkilöille oma. Vuosikellon mukaan toimittaessa arvioinnista tulee mahdollisimman monipuolista ja näkyvää. Arviointien tuloksia julkaistaan muun muassa kaupungin nettisivuilla ja niistä tiedotetaan huoltajia, yhteistyötahoja ja sivistyslautakuntaa.

Eri toimijoiden tehtävät ja roolit arvioinnissa ja kehittämisessä:

- **Lapset** osallistuvat toiminnan arviointiin ikätasoisesti. Lasten arvioinnit kohdistuvat lasten mielenkiinnon kohteisiin, esim. syksyllä voidaan arvioida lasten kokemusta vertaisten kanssa toimimisesta, keväällä omasta osallisuudestaan. Lasten arvioinnit voivat olla ns. toiminnallisia arviointeja, esim. peukutetaan, valitaan itseä miellyttävä vaihtoehto tarjolla olevista, henkilöstö haastattelee lasta jne.
- **Huoltajille** tarjotaan säännöllisesti mahdollisuus osallistua toiminnan arviointiin, joka huomioidaan arvioinnin vuosikellossa. Arvioinneissa käytetään sekä kaikille varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten huoltajille suunnattua sähköistä kyselyä että yksikkö/ryhmäkohtaisia arviointeja.
- Tarvittaessa pidettävissä yksilökohtaisissa kehityskeskusteluissa esimiehen kanssa jokainen **työntekijä** arvioi omaa osaamistaan ja ammatillista kehitystään.
- **Tiimit** arvioivat ja kehittävät omaa toimintaansa tiimipalavereissa. Tornion varhaiskasvatuksessa on tiimityön kehittämishanke vuosina 2022–2024, jonka avulla koulutetaan henkilöstöä tiimityön kehittämiseen. Tornion kaupungin uuden kehityskeskustelumallin mukaan käydään syksyllä ja keväällä tiimikehityskeskustelut.
- Jokaisessa **yksikössä** arvioidaan ja kehitetään yksikön toimintaa johdonmukaisesti. Valssi-arviointityökalujen avulla suoritettavan arvioinnin perusteella laaditaan yksiköiden kehittämissuunnitelmia.
- **Esihenkilöt** kokoontuvat kerran kuukaudessa esihenkilöiden pedajoryyn, jossa luodaan, arvioidaan ja kehitetään koko kaupungin yhtenäisiä pedagogisia linjauksia. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat kutsutaan tarvittaessa mukaan.
- Varhaiskasvatuksen **henkilöstö** osallistuu Tornion varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteisiin kokoontumisiin (vakakahvilat, opettajatiimit, hoitajatiimit)
- **Vakatiimi** kokoontuu 3–4 kertaa toimintavuodessa ajankohtaisten pedagogiikkaan ja arviointiin liittyvien asioiden tiimoilta
- **Tornion varhaiskasvatuksessa** on otettu käyttöön sisäinen auditointi. Auditointiin on laadittu ohjeet ja tarvittavat lomakkeet. Auditointia käytetään koko kaupungin varhaiskasvatuksen arviointiin ja tulosten perusteella mietitään mm. koulutustarpeita.
- 31.12.2023 asti Tornion varhaiskasvatuksessa on hankerahoilla palkattu **varhaiskasvatuksen arviointikoordinaattori**, jonka tehtävänä on auttaa Valssi-arviointityökalun käyttöönotossa, auditoinneissa sekä muutenkin arvioinneissa.

- **Varhaiskasvatuksen arviointiryhmä** kokoontuu säännöllisesti arvioimaan ja kehittämään koko kaupungin varhaiskasvatusta yhteisten arvojen ja periaatteiden pohjalta. Arviointiryhmä on moniammatillinen ryhmä, jossa on edustus yhteistyötahoilta sekä sivistyslautakunnasta varhaiskasvatuspäällikön ja päiväkodinjohtajien lisäksi.

DOKUMENTOINTI JA VIESTINTÄ

DOKUMENTOINTI

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagogisen dokumentoinnin avulla tehdään varhaiskasvatusta ja lapsen oppimista näkyväksi. Pedagoginen dokumentointi tuo välineen lasten ja heidän huoltajiensa osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen. Dokumentoinnin avulla saatuja tietoja ja ymmärrystä hyödynnetään esimerkiksi työtapojen, oppimisympäristöjen, toiminnan tavoitteiden, menetelmien ja sisältöjen jatkuvassa muokkaamisessa lasten kiinnostusta ja tarpeita vastaavaksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia

Pedagogisen dokumentoinnin prosessi on nelivaiheinen:

1. KYSY

- suunnittele tarkasti dokumentoinnin aihe. Kaikkea ei voi eikä tarvitse dokumentoida.

2. KERÄÄ

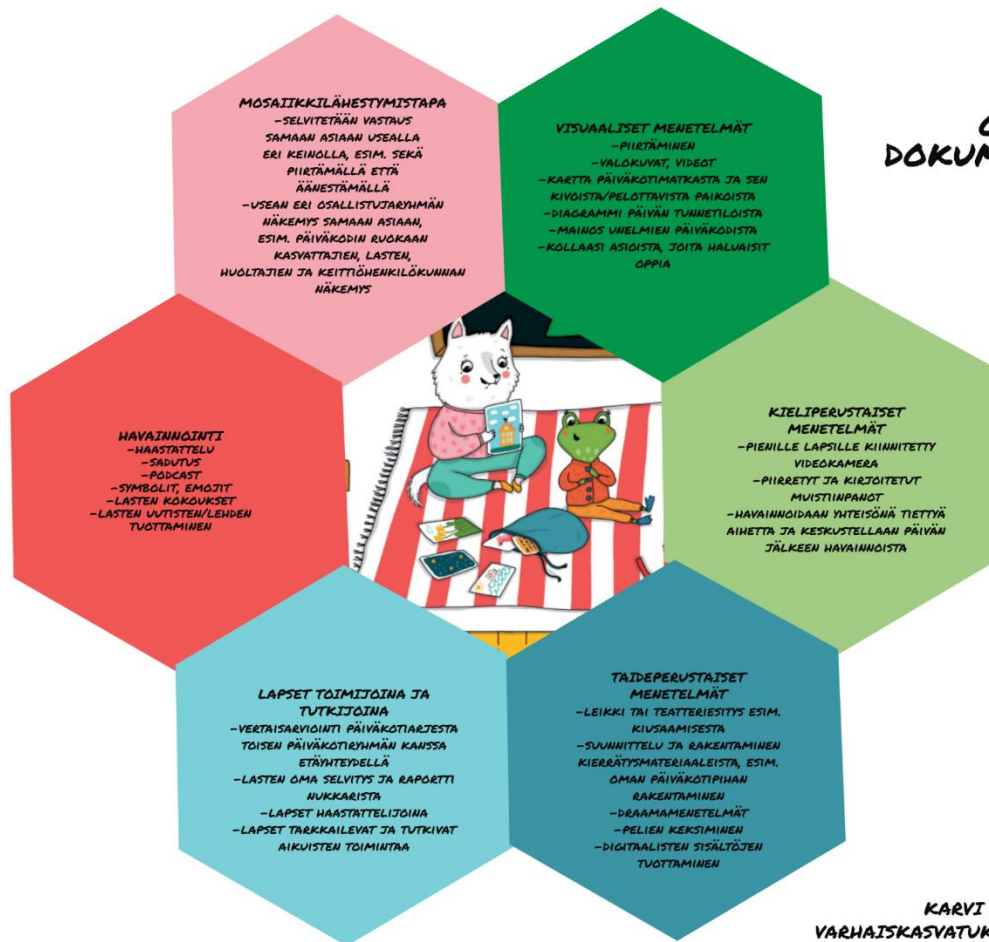
- havainnoi, haastattele, valokuvaa tai videokuvaa lasta
- kerää lapsen piirustuksia ja töitä
- kirjaa valokuvien tekstejä yhdessä lasten kanssa
- saduta lasta
- havainnoi ja kirjaa lasten leikkejä
- osallista vanhempia erilaisten tehtävien avulla
- tee lasten kanssa animaatioita ja elokuvia
- tallenna projektien vaiheet, esim ajatuskartat, suunnitelmat jne

3. REFLEKTOI

- tarkastele dokumentteja lapsen ja lapsiryhmän kanssa
- käytä dokumentteja apuna vasukeskustelussa yhdessä huoltajien kanssa
- tarkastele dokumentteja yhdessä tiimin kanssa suunnittelun pohjana

4. KEHITÄ

- kehitä toimintaa dokumenttien tuottaman tiedon perusteella
- koko tiimin ja jokaisen työntekijän osallistuminen ja sitoutuminen on tärkeä lähtökohta - jokaisen työntekijän havainnot, mielipiteet ja kokemukset ovat arvokkaita.

KARVI (2022): LASTEN OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSEN SUUNNITTELUSSA JA ARVIOINNISSA

VIESTINTÄ

Jokainen työntekijä vastaa hyvästä asiakaspalveluviestinnästä. Kuntalaisen tai asiakkaan kokemuksella asioimisesta kaupungin työntekijän kanssa on keskeinen merkitys kaupungista syntyvälle mielikuvalle. Palveluullisuus, ystävällisyys ja kohteliaisuus ovat avainasemassa jokapäiväisessä vuorovaikutuksessa, jonka kautta koko kaupungin toiminta saa kasvot. Asiakasta autetaan siis aina parhaalla mahdollisella tavalla.

Tiimeissä sovitaan kirjallisesti, esim. tiimisopimuksessa tai ryhmävasussa miten, milloin ja millä välineillä huoltajien kanssa viestitään

- Kiireelliset asiat huoltajien kanssa puhelimitse
- WhatsApp ryhmässä yleiset tiedottamiset
- DaisyFamilyn/sähköpostin välityksellä ei kiireelliset henkilökohtaisemmat asiat
- Viikko- ja/tai kuukausitiedotteet (joko Daisyn kautta tai käyttämällä muita digitaalisia menetelmiä, esim. spark pages)
- Videot ja kuvat lapsen päivästä, jotka jaetaan esim. WhatsAppin kautta. Huolehditaan, että tähän on lupa huoltajilta. (WhatsApp ryhmä luodaan yhteystietoluettelon kautta, jotta huoltajien puhelinnumerot eivät näy toisille.)
- Päivittäiset kohtaamiset huoltajien kanssa. Huoltajien kanssa sovitaan vasukeskustelussa mitä he haluavat tietää lapsen päivästä ja kenelle kuulumiset kerrotaan, esim. jos lasta hakee muikin kuin huoltaja.
- Tornion kaupungin ohjeet viestintään löytyvät Väylästä

II PAINOTETTAVAT ASIAT 2023-2024

LASTEN OSALLISUUS

LASTEN OSALLISUUDEN TUKEMINEN

TILA:
LASTEN MIELIPITEIDEN
ILMAISEMISEEN ON
TARJOLLA
TURVALLINEN JA
INKLUUSIIVINEN TILA

ÄÄNI:
LAPSILLE TARJOTAAN
TARKOITUKSEN MUKAINEN
TIETO JA LAPSIA
AUTETAAN
MIELIPITEIDEN
ILMAISEMISESSÄ

YLEISÖ:
VARMISTETAAN, ETTÄ
LASTEN MIELIPITEITÄ OVAT
KUULEMASSA ASIOISTA
VASTUUSSA OLEVAT AIKUISET

VAIKUTUS:
VARMISTETAAN, ETTÄ
LASTEN MIELIPITEET
OTETAAN VAKAVASTI JA NE
HUOMIOIDAAN
ASIAANKUULUVASTI

Lähde: Lundy (2007; Irish Department of Children and Youth Affairs)

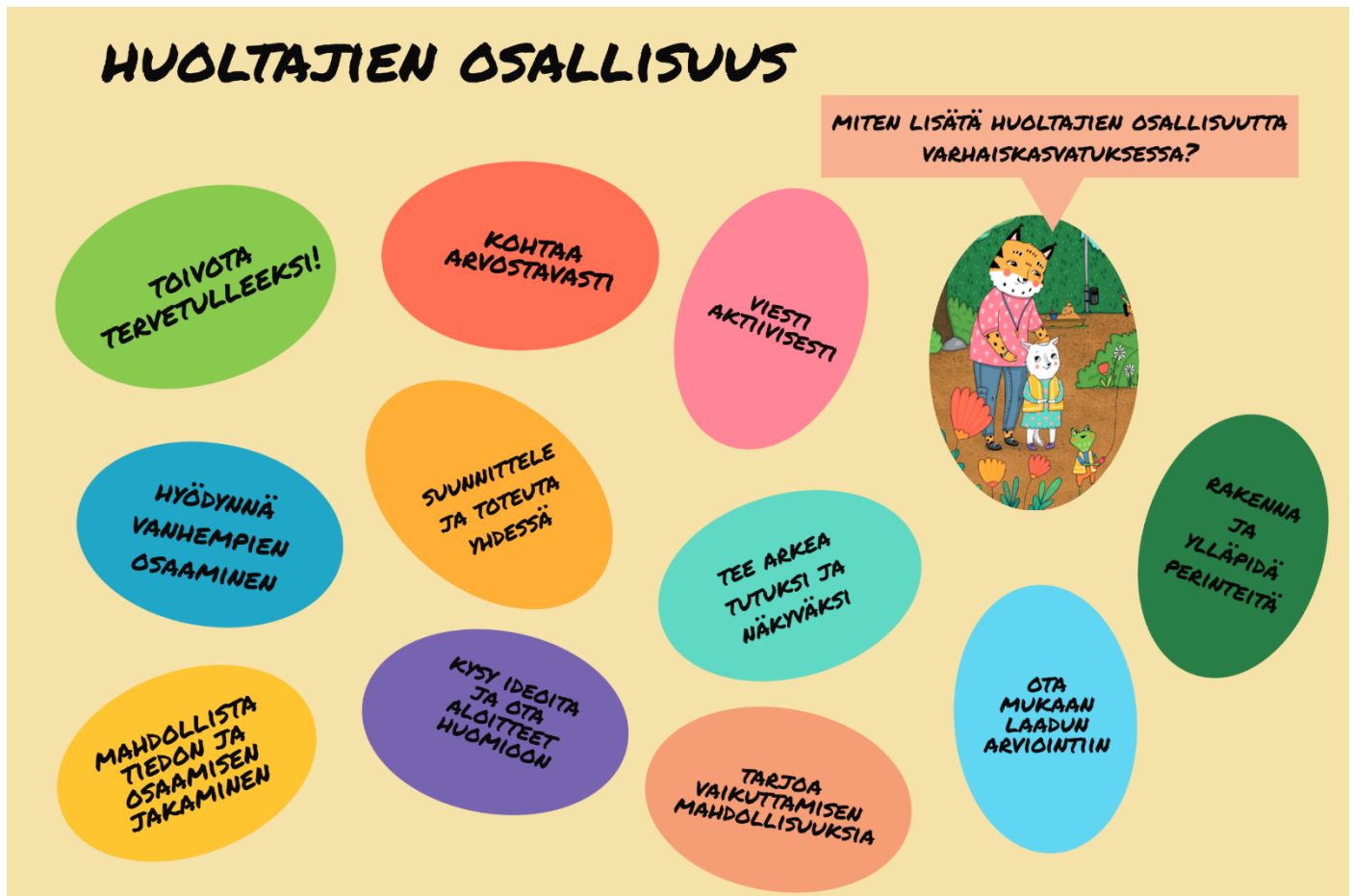
Jokaisella lapsella on oikeus olla läsnä, kuulua yhteisöön ja yhteiskuntaan. Yhteisöllisyys voimaannuttaa ja luo turvallisuutta.

- Huolehdimme, ettei kukaan lapsi jää yksin.
- Keskustelemme lasten kanssa, kuuntelemme heitä ja annamme heille mahdollisuuden vaikuttaa.
- Näemme lapsen orastavat taidot ja vahvistamme niitä.
- Tuemme lapsen hyvän itsetunnon kehitystä vahvistamalla jokaisen lapsen omia vahvuuksia.
- Autamme ymmärtämään temperamenttieroja, jokainen saa kasvaa itsensä näköiseksi.
- Lapsella on oikeus osallistua ja tulla kuulluksi itseään koskevissa päätöksissä.
- Kunnioitamme lapsen yksilöllistä tapaa toimia, leikkiä ja oppia.
- Suunnittelemme, toteutamme ja arvioimme toimintaa yhdessä lasten kanssa.
- Lapsen osallisuutta voimme lisätä antamalla hänelle käyttöön esim. ipadin oman arkensa ja ympäristönsä kuvaamista varten ja keskustelemalla lapsen kanssa kuvista/videoista.

HUOLTAJIEN OSALLISUUS

Huoltajien mahdollisuus olla osa lapsensa varhaiskasvatusta on säädetty sekä varhaiskasvatuslaissa että varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Päiväkodin henkilöstön tehtävänä on kutsua ja rohkaista huoltajia mukaan ja osallisiksi. Esihenkilöt laativat yhteisen kirjeen huoltajille, jossa kerrotaan heidän vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksistaan.

- Otamme huoltajat mukaan suunnitteluun esim. kysymällä heidän mielipidettään. Mielipidettä voi kysyä esim. WA- tai tekstiviesteillä, toiminnallisilla äänestämiskysymyksillä jne.
- Voimme kysyä huoltajilta apua arjen toimintoihin, esim. luisteluun ja hiihtoon, pyytämällä materiaaleja esim. uuden oppimisympäristön rakentamiseen tai jonkin teeman toteuttamiseen.
- Kysymme huoltajilta palautetta hyödyntämällä toiminnallisia palautemenetelmiä, esim. eteisessä helmiä purkkeihin, tarroja seinällä oleviin papereihin, palautelaatikoita, toivepuita jne.
- Tarjoamme huoltajalle mahdollisuuden tulla seuraamaan lapsen päivää sovitusti

RYHMÄVASU

Ryhmävasu tehdään varhaiskasvatussuunnitelman, yksikön suunnitelman ja lasten vasujen pohjalta. Ryhmävasuun tulee kirjata kunkin lapsiryhmän vahvuudet ja vahvistettavat asiat sekä miten henkilöstö toimii taatakseen jokaiselle lapselle mahdollisuuden kasvuun ja kehitykseen.

- Jokainen tiimi tekee ryhmäänsä ryhmävasun. Ryhmävasuna voi käyttää Daisyn ryhmävasua tai jotain muuta tiimille sopivaa pohjaa.
- Varhaiskasvatuksen opettaja(t) vastaa ryhmävasun laatimisesta yhdessä tiimin kanssa ja kutsuu veon mukaan laatimiseen, jos ryhmän lapsilla on tuen tarvetta.
- Ryhmävasu tehdään mahdollisimman konkreettiseksi työvälineeksi. Siihen kirjataan käytännön toimintamallit, esim. pienryhmät ja niiden muodostaminen, siirtymätilanteet, ruokailut, päivälevot, porrastamiset jne.
- Ryhmävasun toteutumista arvioidaan ja sisältöjä päivitetään säännöllisesti havainnoinnin, arvioinnin ja palautteen perusteella tiimipalaverissa.
- Osaksi ryhmävasua tai siitä erilleen tehdään tiimisopimus, johon kirjataan tiimin toiminnan arviointia ja suunnittelua, esim. tiimipalaverin ajankohta ja käsiteltävät asiat, kunkin työntekijän vastuut ja tehtävät, tiimin pelisäännöt, tiedottaminen oman ryhmän ja yksikön sisällä, miten toimitaan poikkeustilanteessa, ja esim. sijaisten ja opiskelijoiden perehdyttäminen. Tiimeistä lisää liitteessä 4.

PROJEKTITYÖSKENTELY

Tornion varhaiskasvatuksessa aloitetaan projektimainen työskentely. Projektioppimisessa on kyse oppimisprosessista. Tärkeintä ei ole lopputulos, vaan se millaisia oppimismahdollisuuksia, -kokemuksia ja osallisuuden kokemuksia lapset ovat projektien edetessä saaneet.

- Jokaisessa päiväkodissa/ryhmässä tehdään vähintään yksi projekti, jonka idea lähtee lasten kiinnostuksen pohjalta. Päiväkodit voivat päättää toteuttavatko projektin oman ryhmän tai koko päiväkodin kesken.
- Projekti voi olla kestoaltaan muutamasta päivästä koko toimintavuoden ajan kestävään toimintaan.
- Projektissa hyödynnetään varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehyksen kaikkia osa-alueita (ks. kohta pedagoginen toiminta).
- Projektityöskentelyssä voi käyttää apuna esim. Tarinasta leikiksi – tarinallisen leikin käsikirjaa, joka löytyy ko. hakusanalla netistä.
- Projektissa hyödynnetään lasten ja huoltajien osallisuus kaikissa vaiheissa: suunnittelu, toteutus ja arviointi.
- Projektin kulku ja mahdollinen lopputulos dokumentoidaan eri keinoin.

LIITE 1

VARHAISKASVATUKSEN PEDAGOGIIKAN JA ARVIOINNIN VUOSIKELLO

KOKO TOIMINTAVUODEN AJAN

- Tornion varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelman toteuttaminen
- varhaiskasvatuksen toimintaympäristön arviointi ja muokkaus
- lapsihavainnointi
- pedagoginen dokumentointi
- Koko toimintakauden ajan arvioidaan omassa tiimissä toimintaa viikoittain/kuukausittain

ELOKUU

- Henkilöstö suunnittelee yhteistyössä huoltajien kanssa uusien lasten varhaiskasvatuksen aloittamisen: aloituskeskustelu, tutustumiset
- ryhmävasun ja tiimisopimuksen aloittaminen
- varhaiskasvatuksen toimintaympäristön suunnittelu
- Suunnitteluilta: yksikön toiminnan kehittäminen arvioinnin, auditoinnin, tiimikoulutuksen ja työhyvinvointikyselyn kehittämissuunnitelman pohjalta, yksikön toimintasuunnitelma syksyille/koko vuodelle

SYYSKUU

- ryhmävasun ja tiimisopimuksen jatkaminen
- vanhempainilta /toimintailta
- tuttujen lasten vasukeskustelut alkavat ja uusien lasten kuukauden sisällä hoidon alkamisesta
- Henkilöstön itsearviointi
- Tiimikehityskeskustelut

LOKAKUU

- ryhmävasun ja tiimisopimuksen arviointi ja päivittäminen
- Vakakahvilat
- Valssiin liittyvä arviointi alkaa

MARRASKUU

- Valssiin liittyvä arviointi jatkuu

JOULUKUU

- joulujuhla/muu joulutapahtuma
- Arviointia syksyn toiminnasta ryhmittäin/yksiköittäin

TAMMIKUU

- arviointi- ja suunnitteluiltapäivä

HELMIKUU

- Vanhemmille kysely

MAALISKUU

- vasukeskustelut

HUHTIKUU

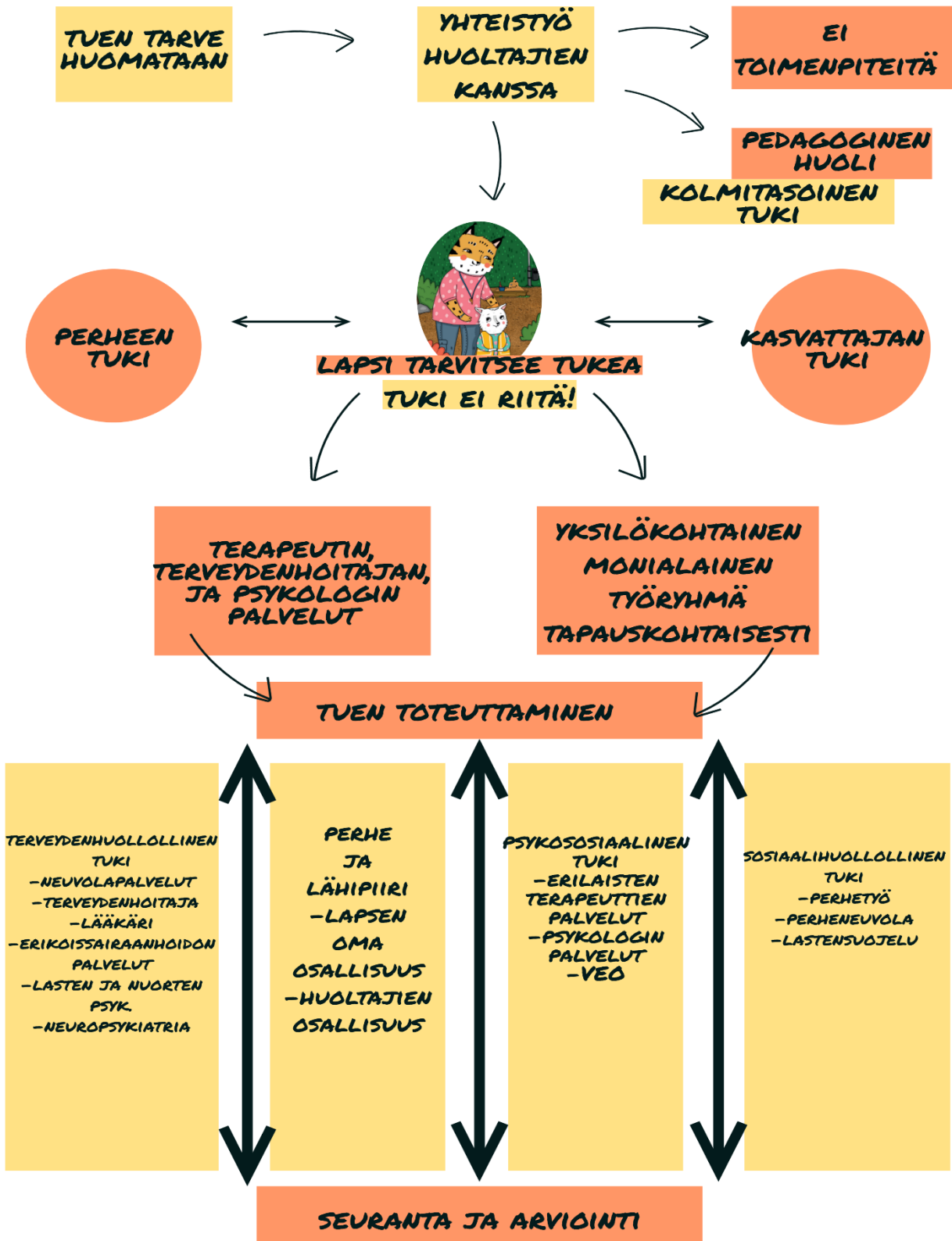
- vasukeskustelut jatkuvat
- kysely lapsille ja henkilöstölle
- Tiimikehityskeskustelut

TOUKOKUU

- yksikön toiminta/lukuvuosisuunnitelman arviointi
- Henkilöstön ja lasten arviointi kuluneesta toimintakaudesta
- 5 v. lapsista tiedonsiirtolomake/palaveri eskariin menijöistä
- Lapsen vasujen arviointi- ja tiedonsiirtopalaverit tarvittaessa

KESÄKUU

- uudet lapsiryhmät syksylle tiedossa
- uusien lasten tutustuminen

LIITE 2
 TUEN POLKU VARHAISKASVATUKSESSA

YLEISEN TUEN ARVIOINTITAUUKKO

Positiivisen vuorovaikutuksen tukeminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Kiinnitämme huomiota myönteiseen vuorovaikutukseen					
Iloitsemme lasten onnistumisista					
Näemme mieluummin ratkaisuja kuin ongelmia					
Näemme mieluummin opeteltavia taitoja kuin lasten pulmia					
Käytämme ohjeita kieltojen sijaan					
Käytämme vahvuuspedagogiikkaa					
Harjoitteleminen tunnetaitoja					
Harjoitteleminen sosiaalisia taitoja					
Käytämme sosiaalisia tarinoita					
Ryhmällämme on yhteisiä tervehdyksiä					
Kiireettömän ilmapiirin luominen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Luomme lapsille mahdollisuuksia olla sylissä					
Meillä on tilaa rauhoittumiseen					
Meillä on aikaa rauhoittumiseen					
Olemme minimoineet siirtymät					
Pidämme ilmapiirin rauhallisena					
Käytämme ennakoitua					
Meillä on selkeä ja pysyvä päivästrukturi					
Meillä on aikaa rauhalliselle leikille ja ihmettelylle					
Emme vaadi kaikilta samanaikaisuutta					
Pysäytämme häiritsevän toiminnan					
Lapsille on tarjolla kuulosuojaimia, vilttejä ym. tukea rauhoittumiseen					
Ryhmäyttämisen ja osallisuuden lisääminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Tunnetme ryhmän kaikki lapset					
Tunnetme lasten mielenkiinnon kohteet					
Meillä on yhteisiä leikkejä					
Opetamme leikkiä					
Meillä on ryhmän omia juttuja					
Huomioimme, että kaikki pääsevät osallistumaan					

Huomioimme lasten tasa-arvoisuuden					
Tuemme lasten keskinäistä vuorovaikutusta					
Aikuisten keskinäinen vuorovaikutus on kunnossa, tiimimme toimii					
Aikuisen jatkuva tuki ja malli	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Aikuiset ovat lasten tasolla					
Aikuisen tuki on läsnä päivän kaikissa tilanteissa					
Otamme katsekontaktia lapsiin					
Meillä on aikaa kuunnella lapsia					
Pyrimme huomaamaan lasten avun tarpeen					
Mallitamme asioita pelkän sanomisen sijaan					
Mallitamme onnistumisia, emme epäonnistumisia					
Mallitamme hyvää vuorovaikutusta					
Tuemme lasten omatoimisuutta					
Annamme lapsen kehitykselle aikaa					
Ohjeiden, toimintojen ja tehtävien pilkkominen ja yksinkertaistaminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Pilkomme ohjeita					
Käytämme selkeitä ohjeita, jotka ovat kaikkien ymmärrettävissä					
Toistamme ohjeita tarvittaessa					
Varmistamme, että lapset ymmärtävät ohjeet					
Yksinkertaistamme tehtäviä					
Käytämme tukena esim. ensin-sitten-kuvia					
Käytämme muistia tukevaa kuvatukea					
Kertaamme toimintatapoja ennen siirtymiä					
Kertaamme toimintaa ennen sen päättymistä					
Tarjoamme lapsille vaihtoehtoja					
Käytämme apuna draamaa ja leikkiä					
Käytämme apuna taktiilisia vihjeitä					
Toiminnan jaksottaminen ja tauottaminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Meillä on selkeät rutiinit					
Tauotamme toimintaa lasten tarpeiden mukaan					
Toimintoihin ei jää turhia tyhjiä hetkiä					
Käytämme selkeitä aloituksia ja lopetuksia					
Ennakoimme omaa toimintaamme					
Annamme lapsille mahdollisuuden liikkumiseen					
Lapsille on tarjolla painoeläimiä, terapiavahaa ym. tukea rauhoittumiseen					

Yhteiset sopimukset	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Meillä on lasten kanssa yhteisesti sovitut toimintaohjeet					
Meillä on yhteisiä toimintatapoja, jotka ovat kaikkien tiedossa					
Annamme selkeää palautetta sopimusten noudattamisesta					
Annamme positiivista palautetta onnistumisista					
Käymme sopimusten rikkomiset aina läpi					
Toiminnan eriyttäminen taitotasojen mukaan	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Eriytämme toimintoja (tuokiot, tehtävät, taitojen harjoittelu)					
Annamme lapsille mahdollisuuden lisäaikaan					
Huomioimme lasten aistiali/liherkkyydet					
Lapsille on tarjolla apuvälineitä, esim. kynätuki, aktiivityyny					
Teemme pedagogista dokumentointia ja hyödynnämme sitä suunnittelussa					
Kuvatuella jäsentäminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Päiväjärjestys on kuvina näkyvillä ja se käydään läpi lasten kanssa					
Yhteiset toimintaohjeet ovat kuvina näkyvillä ja niitä käydään lasten kanssa läpi					
Toivottua käyttäytymistä tuetaan kuvatuella					
Toiminnanohjausta tuetaan kuvatuella					
Käytössä on muuta kuvatukea					
Oppimisympäristön muokkaaminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Huomioimme erilaisten lasten tarpeita arjessa					
Muokkaamme ympäristöä lasten tarpeiden mukaan					
Olemme karsineet ylimääräiset ärsykkeet					
Tilamme on siisti					
Tilamme on esteetön					
Olemme luoneet leikkialueita					
Tavaroilla on merkityt paikat					
Olemme miettineet istuma/naulakkopaikat					
Olemme miettineet aikuisten sijoittelun					
Pari- ja pienryhmätyöskentely	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä

Luomme mahdollisuuksia työskennellä erilaisissa ryhmissä					
Muodostamme erilaisia pareja ja pienryhmiä					
Ryhmiä muodostaminen on suunnitelmallista ja pedagogisesti perusteltua					
Pienryhmätyöskentelyä on säännöllisesti					
Jaamme lapsiryhmää tarvittaessa kaikissa päivän toiminnoissa					
Olemme miettineet lasten jonopaikat					
Leikin rikastuttaminen	1 täysin eri mieltä	2 jokseenkin eri mieltä	3 ei samaa eikä eri mieltä	4 jokseenkin samaa mieltä	5 täysin samaa mieltä
Tarjolla on roolivaatteita, erilaisia leikkivälineitä, erilaisia leikkivaihtoehtoja					
Rikastamme lasten leikkiä tuomalla uusia materiaaleja tai luomalla leikkiympäristöjä					
Otamme lasten leikki-ideat huomioon					
Olemme mukana leikissä					
Sanallistamme lasten leikkiä					
Käytämme leikin apuna kuvatukea					
Lapsilla on käytössä leikinvalintatauluja					
Hyödynnämme leikkiä opetuksessa					
Ympäristö tukee leikin ideointia					

Ryhmämme vahvuudet:

- 1.
- 2.
- 3.

Ryhmämme kehittämisen kohteet:

- 1.
- 2.
- 3.

LIITE 4 TIIMIT JA TIIMIPALAVERIT

Tiimissä työskentely on varhaiskasvatustyön peruslähtökohta ja siihen voimme itse vaikuttaa. Kasvattajien rakentama työyhteisö ja tiimi antavat pohjan sekä aikuisten, että lasten hyvinvoinnille. Lapsen tärkein oppimisympäristö on ne ihmiset ja vuorovaikutussuhteet, joiden varassa hän kasvaa.

Avoin vuorovaikutus, myönteinen ilmapiiri ja toisen kunnioittaminen sekä sitoutuminen yhteistyöhön ovat tiimin ja työyhteisön tärkeimmät arvot. Kehittymistä ohjaavat jokaisen asenne, motivaatio, saatu palaute sekä oppiminen itsearviointin avulla. Tiimi kehittyy vähitellen ja se tapahtuu jatkuvassa kasvun prosessissa. Tavoitteena on työssä jaksamista tukeva toimiva tiimi, jonka tunnistaa seuraavista piirteistä:

- Tiimillä on yhteinen tehtävä ja päämäärä ja se saa aikaan tuloksia. Toiminta on johdonmukaista.
 - Tiimissä on keskustelevalta toimintakulttuuri ja mahdollisia tiimin sisäisiä ongelmia pystytään ratkaisemaan yhdessä
 - Tiimin jäsenet pystyvät ottamaan vastuun ja suoriutumaan tehtävästään
 - Tiimin jäsenten keskinäiset suhteet tukevat tehtävän suorittamista joustavasti
 - Tiimissä keskitytään hyvinvointiin, mutta siinä on myös tilaa heikkouksille ja virheille
-
- Tiimissä osataan hyödyntää jokaisen jäsenen osaamista. Jokaisella sen jäsenellä on yhteinen vastuu.
 - Tiimillä on tärkeä tehtävä organisaatiossa. Se ei voi eristyä yhteisöstä vaan liittyä siihen kiinteästi.
 - Palautteen antaminen ja saaminen, kyky säädellä omia tunteita, dialoginen työtapa ja reflektio auttavat jokaisen tiimin jäsenen ammatillista kasvua. Tällöin tiimi pystyy rakentamaan laajempaa ymmärrystä ehdottomuuden sijaan.
 - Ristiriidat tiimin suhteissa ja tehtävissä kuuluvat normaaliin tiimityöskentelyyn. Jos niitä ei saada selvitettyä, on haittana henkilösuhteiden rikkoutumista, ryhmän ilmapiirin heikentymistä, luovuuden heikentymistä, heikompaa oppimista ja huonoa päätöksen tekemistä. Jos tiimi ei itse kykene ratkaisemaan näitä ongelmia, pyydetään johtajaa mukaan selvittämään tilannetta.
 - Tiimien palaverit ovat säännöllisiä ja suunniteltuja. Tavoitteena on tiimin kehittyminen osallistuvasta avoimuudesta pohdiskeluvaan avoimuuteen, heijastavasta kuuntelusta tulkitsevaan kuunteluun ja keskustelusta vuoropuheluun

TIIMIPALAVERIKELLO

Tiimipalaveriin nostetaan käsiteltäviä asioita

- seutukunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelmasta
- Tornion toimintasuunnitelmasta
- lasten vasuista
- päivitetään ja arvioidaan ryhmävasua ja tiimisopimusta
- keskustellaan tiimin toimintakulttuurista ja – tavoista

Materiaali- ja kirjallisuusvinkkejä:

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

Seudullinen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Lasten osallisuus varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja arvioinnissa, Karvin julkaisu 11:2022

Suomi toisena kielenä (S2) opetus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa, seudullinen opas
Siihen pitää olla vasittu työkalu- vinkkejä tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen tukemiseksi
esiopetukseen ja perusopetukseen, Eeva-Liisa Ukkonen

Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä- varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset, Opetus- ja
kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:21

Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset, Karvi 2018

Tarinasta leikiksi- tarinallisen leikin käsikirja

Metsä-Mörri- aineisto

Tiimin voima varhaiskasvatuksessa, Liisa Ahonen 2022

Hyvinvoiva lapsi oppii, Annele Wiman 2022

Kasvun juuret- miten tuen lapsen oppimista ja hyvinvointia, Samuli Ranta 2021

Liikkuva varhaiskasvatus- sivusto

Opetushallituksen sivut varhaiskasvatukseen - oph.fi/varhaiskasvatus

Karvin sivut varhaiskasvatukseen- karvi.fi/varhaiskasvatus

Lapsen oikeudet oph.fi/lapsen-oikeudet

Tornion perhekeskuksen sivut -löytyy Tornion nettisivuilta (varhaiskasvatus ja opetus-lehdeltä)

